

Z WALKĄ Z BOLSZEWIKAMI

Scenariusz zajęć

Antonina Telicka-Bonecka
Jarosław Bonecki

Antonina Telicka-Bonecka
Jarosław Bonecki

WALKA Z BOLSZEWIKAMI

Ochotnicy wojny 1920

Scenariusz zajęć

Warszawa 2017

Antonina Telicka-Bonecka

Jest wieloletnim doradcą metodycznym nauczycieli historii i społeczeństwa w województwie lubelskim i mieście Lublin, wychowawcą młodzieży. Od 2000 roku pełni funkcję eksperta w komisjach egzaminacyjnych i kwalifikacyjnych. Jest autorem wielu publikacji metodycznych, programów nauczania, przewodników, materiałów źródłowych, testów i podręczników do historii i wiedzy o społeczeństwie.

Jarosław Bonecki

Nauczyciel historii i wiedzy o społeczeństwie w V LO w Lublinie. Od wielu lat pełni funkcję przewodniczącego zespołu sprawdzającego egzamin maturalny z historii. Jest współautorem wielu publikacji i materiałów dydaktycznych dla wydawnictwa Operon. Współpracuje z uczelniami i instytucjami: UMCS, KUL, NBP, Archiwum Państwowe w Lublinie, Muzeum na Zamku, Polskie Towarzystwo Historyczne.

Copyright © Antonina Telicka-Bonecka, Jarosław Bonecki & Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”, 2017

Wydawnictwo: Fundacja „Towarzystwo Projektów Edukacyjnych”

Projekt graficzny i łamanie: Przemysław Banasiewicz

Korekta: Alicja Gzyło

Publikacja została wydana w ramach projektu dofinansowanego przez Ministerstwo Obrony Narodowej realizowanego w ramach programu „Podtrzymywanie i upowszechnianie tradycji narodowej, pielęgnowanie polskości oraz rozwoju świadomości narodowej, obywatelskiej i kulturowej”.

Ochotnicy wojny 1920

Przedmiot: Historia

Czas przeznaczony na realizację zagadnienia: 45 minut (jedna godzina lekcyjna) lub 1 godzina 30 minut (dwie godziny lekcyjne).

Dział programowy z **Podstawy Programowej:**

PP. IV.2.3 – porównuje cele i skutki powstania wielkopolskiego i trzech powstań śląskich oraz wyjaśnia przyczyny i opisuje następstwa wojny polsko-bolszewickiej;

PR. V.4.1 – opisuje proces kształtowania się terytorium II Rzeczypospolitej, w tym powstanie wielkopolskie i powstania śląskie oraz plebiscyty, a także wojnę polsko – bolszewicką.

Cele kształcenia – wymagania ogólne

Słuchacz:

- dostrzega ciągłość procesów historycznych,
- wyjaśnia związki przyczynowo-skutkowe analizowanych wydarzeń,
- rozpoznaje rodzaje źródeł,
- wyszukuje, integruje i analizuje informacje z różnych źródeł,
- przedstawia argumenty uzasadniające własne stanowisko.

Cel ogólny lekcji:

Przedstawienie udziału ochotników w walce o ukształtowanie granic i utrzymanie niepodległości Polski.

Cele operacyjne nauczania i cele wychowania:

na poziomie wiadomości:

- Słuchacz:
 - wyjaśnia znaczenie terminów: Armia Ochotnicza, Kresy Wschodnie, Orłęta Lwowskie, Rada Obrony Państwa, Generalny Inspektorat Armii Ochotniczej (GIAO), Robotnicze Komitety Obrony, Związek Harcer-

stwa Polskiego (ZHP), Zadwórze - Polskie Termopile, Armia Czerwona, Ochotnicza Legia Kobiet (OLK), Bitwa Warszawska, Armia Konna Budionnego,

- wymienia wydarzenia związane z datami: 1918–1922 r. (OLK), 1 lipca 1920 r. (ROP), 11 lipca 1920 r. (GIAO), 17 sierpnia 1920 r. (Zadwórze).
- zna następujące postaci i ich działalność: Józefa Piłsudskiego, Aleksandrę Zagórską (OLK), Romana Abrahama, Józefa Hallera, Lucjana Żeligowskiego, Bolesława Zajączkowskiego (Zadwórze), Konstantego Zarugiewicza (Zadwórze), Tadeusza Jeziorowskiego (Płock), Siemiona Budionnego,
- przedstawia zachowanie ochotników w czasie wojny bolszewickiej w latach 1919–1920.

na poziomie umiejętności:

- Słuchacz:
 - rozróżnia poszczególne grupy ochotników biorących udział w walce z bolszewikami,
 - wskazuje na mapie: Lwów, Warszawę, Radzymin, Ossów, Zadwórze, Płock, Wilno,
 - charakteryzuje sposoby zaangażowania ochotników w walkach z bolszewikami,
 - omawia udział ochotników spoza Polski w walkach o wschodnią granicę naszego kraju,
 - korzystając z różnych źródeł, analizuje wkład ochotników w walkę o istnienie państwa polskiego,
 - uzasadnia przyczyny zwycięstwa Polski w 1920 r.

Cele wychowania:

- kształtowanie postawy zaangażowania w sprawy ojczyzny i przywiązania do wolności.

Typ zajęć:

Zajęcia wprowadzające nowy materiał z wykorzystaniem dotychczasowej wiedzy.

Metody nauczania:

Praca pod kierunkiem z mapą, źródłem historycznym, filmem i tablicą interaktywną, burza mózgów, dyskusja.

Zasady nauczania:

Zasada pogładowości, łączenia teorii z praktyką, świadomego i aktywnego uczestnictwa.

Środki dydaktyczne:

- Podręcznik, teksty źródłowe, fragmenty filmów, komputer z dostępem do Internetu, rzutnik multimedialny, kartki formatu A3 i flamastry,
- Prezentacja multimedialna opracowana przez autorów,
- *Multimedialny ćwiczeniowy Atlas Historyczny*, MERIDIAN, 2007 r.,
- *Atlas historyczny. Dzieje Polski na mapach interaktywnych*. Nowa Era,
- *Walka z bolszewikami. Ochotnicy wojny 1920 r.*,
- Adam Dziurok, Marek Gołębowski, Łukasz Kamiński, Filip Musiał, *Od niepodległości do niepodległości. Historia Polski 1918–1989.*, IPN, Warszawa 2014. s. 34–38.

Forma pracy:

Indywidualna, grupowa i zespołowa.

Tok zajęć:

- I. Czynności organizacyjne. Podanie tematu i uświadomienie celów lekcji.
- II. Wprowadzenie nauczyciela z wykorzystaniem prezentacji multimedialnej przygotowanej przez autorów.
- III. Wyjaśnienie nowych pojęć.
- IV. Lekcja właściwa:
 1. Przedstawienie pośrednich i bezpośrednich przyczyn wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919–1920.
 2. Omówienie sytuacji politycznej, która zmusiła stronę polską do włączenia do walk przeciwko bolszewikom formacji ochotniczych.
 3. Słuchacze losują przydział do poszczególnych grup 5–7-osobowych
 4. Nauczyciel przydziela poszczególnym grupom zadania i określa czas do przygotowania wypowiedzi – 15–20 minut.

Grupa 1 – Harcerze

Najbardziej popularną organizacją młodzieżową na początku lat 20. był Związek Harcerstwa Polskiego, którego przewodniczącym został w 1920 r. Józef Haller.

Jesteście harcerzami walczącymi z bolszewikami w latach 1919–1920

na ziemiach II Rzeczypospolitej. Korzystając z własnej wiedzy i przygotowanych dla Was tekstów źródłowych, przedstawcie dzieje swoich walk i działań w formie pamiętnika lub listu do domu rodzinnego. Warto ubarwić je filmem, zdjęciami lub innymi źródłami.

Materiały dydaktyczne: Tekst źródłowy nr 1–3, możliwość korzystania ze źródeł multimedialnych.

Grupa 2 – Kobiety

„Bolszewicy nas nie pokonali, dzięki pomocy dziewcząt i kobiet”, mówili często obrońcy Płocka. Jesteście kobietami walczącymi w obronie Warszawy i Płocka z Armią Czerwoną. Przedstawcie dzieje swoich walk w formie krótkich relacji lub pamiętnika ubarwionych filmem, zdjęciami lub innymi źródłami.

Materiały dydaktyczne: Tekst źródłowy nr 4–5, możliwość korzystania ze źródeł multimedialnych.

Grupa 3 – Ludność cywilna

Bohaterem może być każdy – dziecko, nauczyciel, ksiądz, robotnik. Jako młodzi obywatele III Rzeczypospolitej, korzystając z własnej wiedzy i przygotowanych dla Was tekstów źródłowych, przedstawcie przykłady bohaterskich zachowań ludności cywilnej w trakcie wojny polsko-bolszewickiej w latach 1919–1920. Zaprezentujcie je w formie krótkich relacji lub wywiadów ubarwionych filmem, zdjęciami lub innymi źródłami.

Materiały dydaktyczne: Tekst źródłowy nr 6–8, możliwość korzystania ze źródeł multimedialnych.

Grupa 4 – Obcokrajowcy

„Dobrze jest mieć przyjaciela”. Jesteście żołnierzami – ochotnikami z innych narodów, którzy walczyli o niepodległość Polski w wojnie polsko – bolszewickiej w latach 1919–1920. Korzystając z własnej wiedzy i przygotowanych dla Was tekstów źródłowych, przedstawcie podejmowane przez Was działania w formie krótkich listów lub relacji ubarwionych filmem, zdjęciami lub innymi źródłami.

Materiały dydaktyczne: Tekst źródłowy nr 9–11, możliwość korzystania ze źródeł multimedialnych. „Duch Żołnierza o wojnie 20. roku” – książeczka s. 16, możliwość korzystania ze źródeł multimedialnych.

5. Członkowie poszczególnych grup szukają informacji do swojego zadania, wykorzystując podane źródła oraz interaktywne zasoby wybranych archiwów i muzeów kryjących wiedzę o ochotnikach w wojnie polsko-bolszewickiej z lat 1919–1920.
6. Liderzy poszczególnych grup prezentują przygotowane prace na przydzielone zadanie. Korzystając z możliwości rzutnika/tablicy interaktywnej, dokonują analizy:
 - interaktywnej mapy z własnymi dopiskami,
 - kierunków walk,
 - prezentacji filmów, tekstów źródłowych itp.
7. Podsumowanie i komentarz dotyczący pracy wszystkich grup na lekcji przez nauczyciela.
8. Rekapitulacja pierwotna. Na zajęciach realizowanych w wymiarze 1.30 godz. analiza plakatu „Do broni”.
9. Podanie pracy domowej.

Bibliografia

Walka z bolszewikami. Ochotnicy wojny 1920 roku.

Plakat werbunkowy nawołujący do wstępowania w szeregi utworzonej w lipcu 1920 roku Armii Ochotniczej, dowodzonej przez generała Józefa Hallera.

Dokonaj analizy zamieszczonego plakatu z 1920 roku i odpowiedz na pytania.

1. Do jakiego wydarzenia historycznego nawiązuje ww. plakat.
2. Wyjaśnij, do czego nawiązuje czerwony smok i dlaczego został tak przedstawiony.

.....

.....

.....

.....

Dla nauczyciela

Proponowana odpowiedź z analizy plakatu.

1. Plakat nawiązuje do wojny polsko-bolszewickiej z lat 1919–1920.
2. Przedstawiony na plakacie czerwony smok nawiązuje do Armii Czerwonej, z którą walczyły wtedy polskie oddziały. Przedstawienie na plakacie czerwonego smoka o wielu głowach nawiązuje do jednoczesnego ataku na Polskę armii M. Tuchaczewskiego i 1 Konnej Armii S. Budionnego. Postać żołnierza polskiego, który skutecznie walczy ze smokiem, zachęca – wzywa innych Polaków do wstępowania do Armii Ochotniczej w obronie ojczyzny.

TOWARZYSTWO
PROJEKTÓW
EDUKACYJNYCH

